

RESTAURÁTORSKÝ PRŮZKUM A ZÁMĚR

**Kamenný vstupní portál budovy
bývalého chlapeckého semináře
Jánská ulice č.p.27/10, Kroměříž**

MgA. Tomáš Martinák
©2022

Obsah restaurátorského průzkumu a záměru:

- I. Lokalizace památky
- II. Údaje o památce
- III. Údaje o akci
- IV. Úvod
- V. Zadání, postup práce
- VI. Popis památky
- VII. Rozměry památky
- VIII. Nálezová situace
- IX. Vyhodnocení laboratorního průzkumu
- X. Restaurátorský záměr
- XI. Návrh technologie
- XII. Fotodokumentace

I. Lokalizace památky

1. Okres:	Kroměříž
2. Obec/ město/ kraj	Kroměříž/ Zlínský kraj
3. Místo:	Jánská ulice č.p.27/10
4. Název:	kamenný portál
5. Rejstříkové číslo:	41560/7-6009
	/ÚSKP/

II. Údaje o památce

1. Autor (architektura):	G.P.Tencalla
2. Sloh/ datování:	barok/2.pol.17.stol.
3. Materiál/ technika:	pískovec/ tesání

III. Údaje o akci

1. Vlastník:	Město Kroměříž
2. Investor:	Město Kroměříž
	Velké nám.115
	767 01 Kroměříž
	Ičo: 00287351

IV. Úvod

Kamenný portál s erbem biskupa Karla II. Lichtenštejna - Kastelkornu je umístěn centrálně v přízemí uličního průčelí objektu bývalého chlapeckého semináře v Jánské ulici č.p.27/10, dnes ZUŠ Kroměříž (foto str.:9). Jedná se o autentický architektonický prvek z doby zbudování stavby v druhé pol. 17. století. Zbudování budovy chlapeckého semináře bylo součástí velkého projektu biskupa Karla II. z Lichtenštejna - Kastelkornu, který prostřednictvím návrhů architekta J.P. Tencally vtiskl této části města výraznou podobu.

V. Zadání, postup práce

Na základě objednávky Města Kroměříž byl vypracován restaurátorský průzkum a záměr na kamenný vstupní portál objektu bývalého chlapeckého semináře.

Kamenný portál, v minulosti viditelně restaurován, se nachází v současné době v neuspokojivém až lokálně havarijním stavu. Jeho restaurování je z dlouhodobého hlediska žádoucí - je používán jako hlavní vstup do budovy. Na základě vizuálního průzkumu in situ je navržen restaurátorský zákrok soustředěný zejména na stabilizaci koroze pískovce a dále na standardní restaurátorské úkony - čištění povrchu a doplnění degradovaných částí. Součástí záměru je návrh technologických postupů včetně konkrétních materiálů. V rámci laboratorního průzkumu byl ve spodní části portálu odebrán vzorek pro stanovení obsahu vodorozpuštěných solí - viz kapitola Vyhodnocení laboratorního průzkumu a protokol laboratoře v příloze záměru.

VI. Popis památky

Kamenný portál se nachází v přízemí třetí okenní osy zleva uliční fasády objektu, který je patrový.

Kamenný portál je tvořen ostěním, po bocích rámováno sdruženými pilastry s volutovými hlavicemi a profilovanými patkami. Ostění a pilastry stojí na kvádrovitých soklech mezi nimiž je vložen profilovaný schodový stupeň s nosem. Celý vstup tvoří ještě jeden nástupní předsunutý schodový stupeň v šířce celého portálu. Portál je nad hlavicemi završen mohutným rozeklaným segmentový frontonem. Mezi křídly frontonu osazen kamenný erb biskupa Karla II. Z Lichtenštejna - Kastelkornu.

Portál je vytvořen z kvalitního střednězrnného pískovcového materiálu místní provenience, patrně z některého z lomů v pohoří Chříby. Erb biskupa Karla II. Z Lichtenštejna - Kastelkornu - kopie z hořického pískovce - viz grafická dokumentace (dále jen GD) Materiálová skladba portálu (str.:29).

VII. Rozměry památky

Celková výška portálu	480 cm
Celková šířka portálu	340 cm
Erb výška	900 cm
Erb šířka	700 cm

VIII. Nálezová situace

Stav portálu lze hodnotit jako neuspokojivý až havarijní. Defekty jsou způsobeny přirozeným stárnutím materiálu, běžným provozem v součinnosti s působením povětrnostních vlivů a solení komunikací v zimním období.

Koroze materiálu, zasolení spodní části portálu (foto str.:22-26):

Lokální hloubková i povrchová korze materiálu se projevuje zejména ve spodní části portálu viz GD str.:30, kde zejména na soklových partiích pilastrů a ostění lze sledovat masivní úbytek hmoty kamene a na omak sprašující se partie kamene. Koroze je zapříčiněna působením vodorozpustných solí viz Vyhodnocení laboratorního průzkumu. Tyto místa jsou lokálně korodována do hloubky i v řádu cm, na omak se sprašují. Celkově lze hloubkovou a povrchovou korozi pozorovat na cca 5% povrchu kamenného portálu.

Mechanické defekty:

Zejména na schodových stupních portálu drobné mechanické defekty způsobené provozem - úbytek povrchu pochůzích ploch schodnic vlivem provozu, odlomené části profilací schodových stupňů (foto str.:26). Rozsah mechanických defektů i koroze některých částí byl v minulosti viditelně větší. Některé defekty na profilaci patek pilastrů jsou doplněny strukturálně a barevně vyhovujícími soudržnými tmely. Mimo výše uvedené zásadnější defekty se na povrchu ostění a pilastrů nachází drobnější mechanické defekty v zanedbatelném rozsahu.

Povrchové znečištění:

Na portálu běžné znečištění prachovými depozity po celém povrchu. Biologické napadení mechy a lišejníky na spadových plochách římsy a erbu celkově do 5% ploch.

V podstatě po celém povrchu portálu je možné sledovat uhlikové krusty vizuálně rušivé - celkově do 80% povrchu.

Ostatní poškození:

Na povrchu portálu se nachází množství vizuálně rušivých doplňků z předchozích oprav portálu. Většina těchto doplňků je tvarově vyhovující a s podkladem soudržná. V rámci restaurování navrhuji individuální vyhodnocení stavu doplňků před jejich odstraněním a eventuální náhradou. Dožilé spárování.

Erb biskupa Karla II. Z Lichtenštejna - Kastelkornu (foto str.:10) - novodobá kopie z hořického pískovce. Mírné biologické napadení povrchu, jinak bez poškození.

Dle historické dokumentace chybí na soklících bočních křídel frontonu portálu dekorativní koule (foto str.:14,15). V

rámci restaurování je navrhuji doplnit dle originálních analogicky z portálu kanovnického domu č.p.31.

Závěr: celkový stav kamenného portálu budovy bývalého chlapeckého semináře, přestože byl v minulosti restaurován, lze dle výše popsaných defektů vyhodnotit jako neuspokojivý až havarijní. Komplexní restaurátorský zákrok je žádoucí.

IX. Vyhodnocení laboratorního průzkumu

Spodní partie portálu jsou viditelně degradovány - korodovány působením vodorozpustných solí. Po dohodě s investorem a zástupci NPÚ bylo dohodnuto odebrání kontrolního vzorku pro laboratorní analýzu obsahu vodorozpustných solí z vizuálně nejvíce zasažené části portálu - soklíku ostění sdruženého pilastru na pravé straně portálu viz foto str.:27 - odebrán vzorek S.1. Odebraný vzorek kamene vykazuje vysokou míru zasolení vodorozpustnými chloridy viz protokol v Příloze průzkumu a záměru (Materiálový průzkum, zpráva č.P1987 /Ing. Zuzana Valentová/).

Závěr: vzhledem k tomu, že vzorek byl odebrán ze soklové partie portálu, lze předpokládat, že vysoký obsah vodorozpustných chloridů je zapříčiněn používáním posypových solí v zimních měsících.

X. Restaurátorský záměr

Restaurátorský zákrok by měl být soustředěn především na lokální odsolení, sanaci hloubkové a povrchové koroze pískovce, výměnu dožilých částí na standardní procesy restaurování kamene - důkladné očištění povrchu, revizi starších doplňků a plastických retuší, doplnění mechanických defektů a konzervaci povrchu.

Navrhovaný postup prací:

- Sanace biologického napadení povrchu - lokální nástřik sanačního prostředku na spadové plochy portálu (římasy, erb).
- Demontáž dožilých částí portálu - soklíky pod pilastry viz grafická dokumentace str.:30 budou mechanicky odstraněny a v rámci restaurování nahrazeny kopiemi.
- Nahrazení dožilých a doplnění chybějících částí portálu - kopie dožilých soklíků pod pilastry portálu, doplnění vrcholových koulí na křídlech frontonu portálu, vsatka nároží schodového stupně (rozsah viz GD str.:30). Doplněvané části portálu budou provedeny z přírodního pískovce.

- Odsolení - navrhuji zvážit eventuální lokální odsolení spodních partií portálu dvěma cykly kompresních zábalů buničinou, destilovaná voda.
- Čištění - dle zkoušek čištění šetrné odstranění prachových depozitů a biologického napadení kamene (mechy, lišejníky) mokrou cestou - pára s eventuálním lokálním chemickým dočištěním uhlíkových krust čistící pastou dle zkoušek.
- Mechanické sejmutí nesoudržných tmelů viz GD str.:30, soudržné ponechat. Skutečný rozsah bude upřesněn po očištění.
- Konsolidace - lokální konsolidace kamenné hmoty dle potřeby organokřemičitanovými konsolidanty. Lze předpokládat v rozsahu sejmutých dožilých tmelů a korodovaných míst ve spodních partiích portálu.
- Plastická retuš - lokální plastická retuš mechanických defektů (v rozsahu dožilých sejmutých tmelů), spár a korodovaných povrchů.
- Barevná retuš - lokální na doplňcích a rušivých místech, navrhuji prezentaci portálu v přirozené barevnosti kamene.
- Fixace povrchu hydrofobním prostředkem na spadových plochách.

XI. Návrh technologie (doporučené materiály)

- Sanace biologického napadení povrchu kamene - opakovaný lokální nástřik napadených míst materiálem BFA Koncentrát.
- Nahrazení dožilých a doplnění chybějících částí portálu - chybějící a měněné části portálu budou provedeny z božanovského pískovce.
- Odsolení - Arbocel BC200 (JRS), fólie, destilovaná voda.
- Čištění - voda bez chemických přísad, mechanické čištění (mosazné a plastové kartáče). Eventuální lokální dočištění čistící pastou Clean FP.
- Konsolidace - lokální organokřemičitanovými konsolidanty KSE 100 a KSE 300E.
- Plastická retuš - lokálně materiálem RM (Restaurierenmortel), prané písky, pigmenty stálé v alkalickém prostředí.
- Barevná retuš - lokální na opticky rušivých místech; pojivo retuší LA Historic (Historic Lasur), dobarvení pigmenty stálými v alkalickém prostředí.
- Hydrofobní fixace spadových ploch - Funcosil WS.

Pokud není uvedeno jinak, jsou navrženy materiály firmy Remmers.

XII. Fotodokumentace

Nedílnou součástí průzkumu a záměru je fotodokumentace, zachycující stav portálu v 5/2022. Obsahuje 20 barevných fotografií současného stavu a grafickou přílohu.

V Uh. Hradišti 6/2022

A handwritten signature in blue ink, consisting of a large, stylized 'M' followed by a checkmark-like flourish.

Zpracoval: MgA. Tomáš Martinák

Kontaktní údaje: Tel.: 731525884; email: t.martinak@email.cz

Restaurátorský záměr
kamenný portál bývalého chlapeckého semináře
Jánská ulice, Kroměříž

Fotodokumentace:

Vstupní portál do budovy bývalého chlapeckého semináře v Jánské
ulici č.p.29/10, Kroměříž – celkový pohled

Restaurátorský záměr
kamenný portál bývalého chlapeckého semináře
Jánská ulice, Kroměříž

Detail kopie erbu biskupa Karla II. Lichtenštejna z Kastelkornu –
kopie provedena z hořického pískovce

Restaurátorský záměr
kamenný portál bývalého chlapeckého semináře
Jánská ulice, Kroměříž

Detail poškozeného profilovaného soklíku pod erbem biskupa

Restaurátorský záměr
kamenný portál bývalého chlapeckého semináře
Jánská ulice, Kroměříž

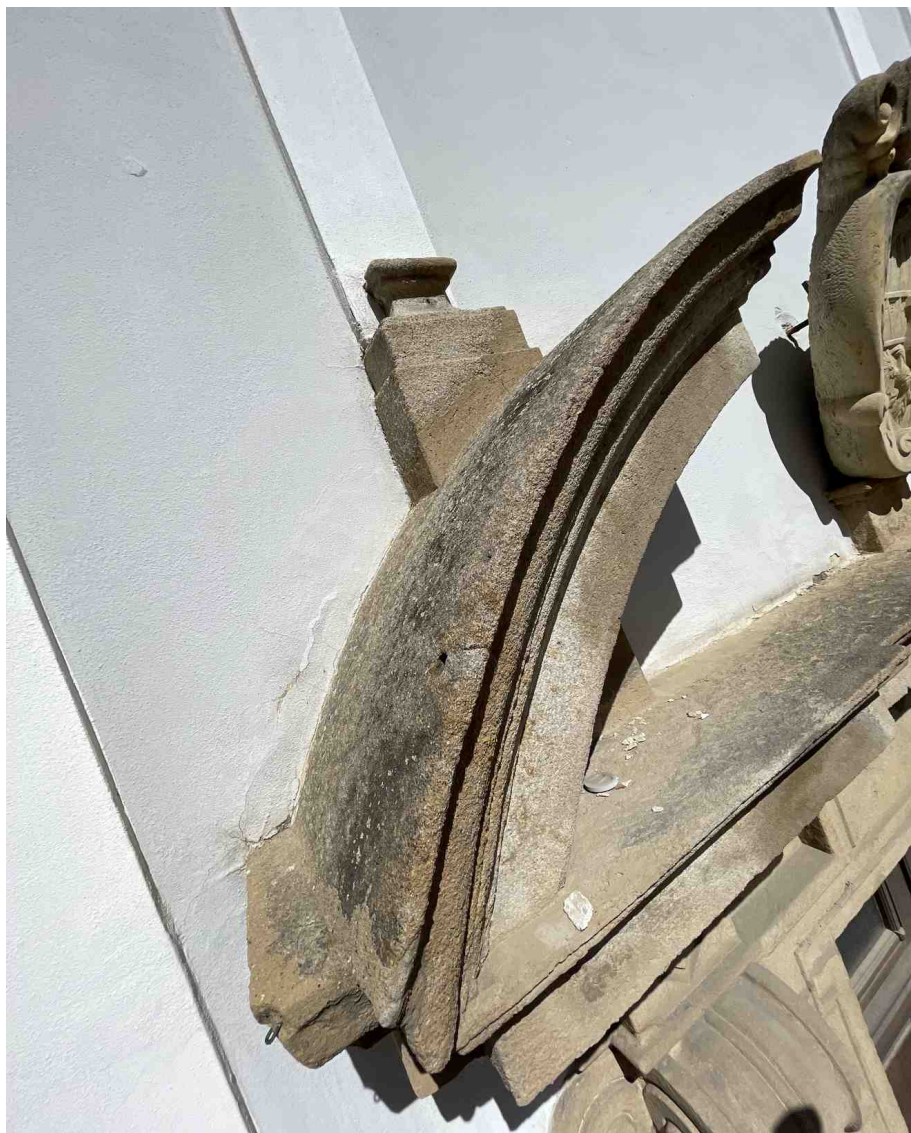
Detail pravého segmentového křídla frontonu – drobné mechanické
defekty a vysprávky profilace

Restaurátorský záměr
kamenný portál bývalého chlapeckého semináře
Jánská ulice, Kroměříž

Detail přímé římsy frontonu - drobné mechanické defekty a vysprávký
profilace; biologické napadení spadových ploch

Restaurátorský záměr
kamenný portál bývalého chlapeckého semináře
Jánská ulice, Kroměříž

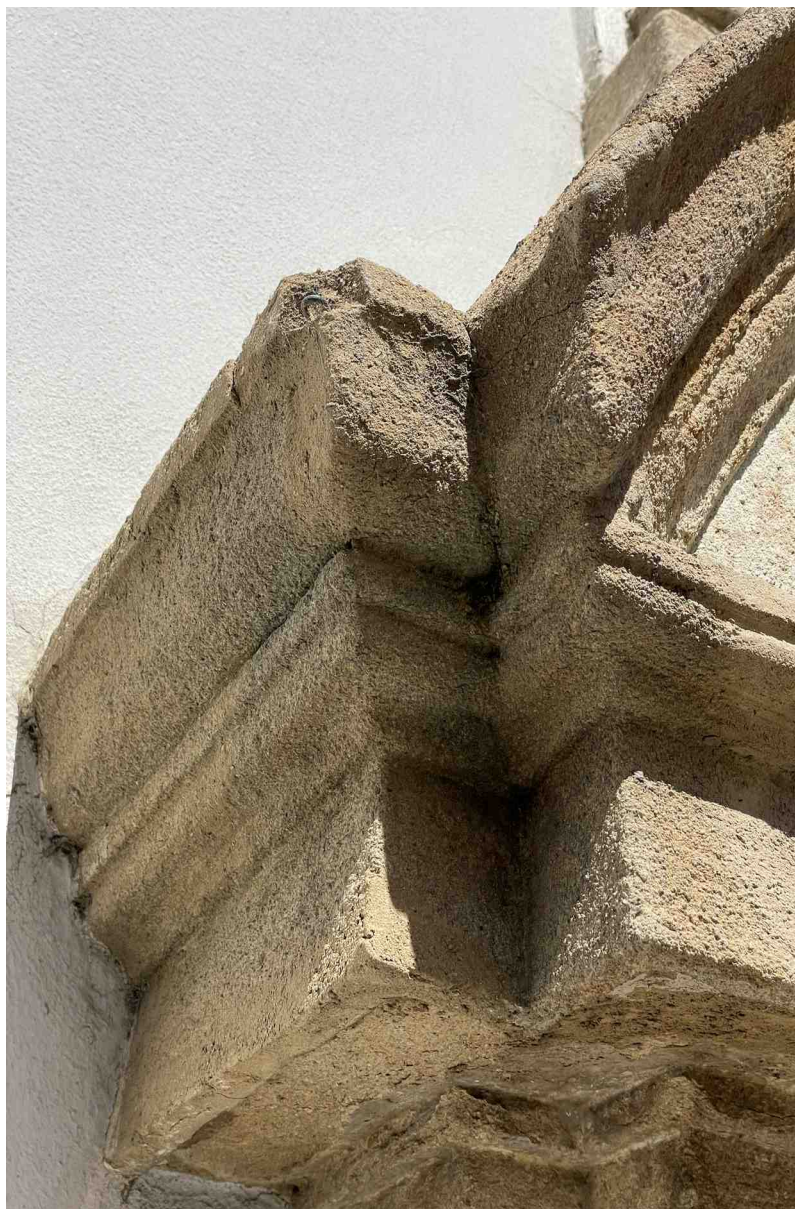

Detail levého segmentového křídla frontonu – drobné mechanické defekty a vysprávký profilace; biologické napadení spadových ploch

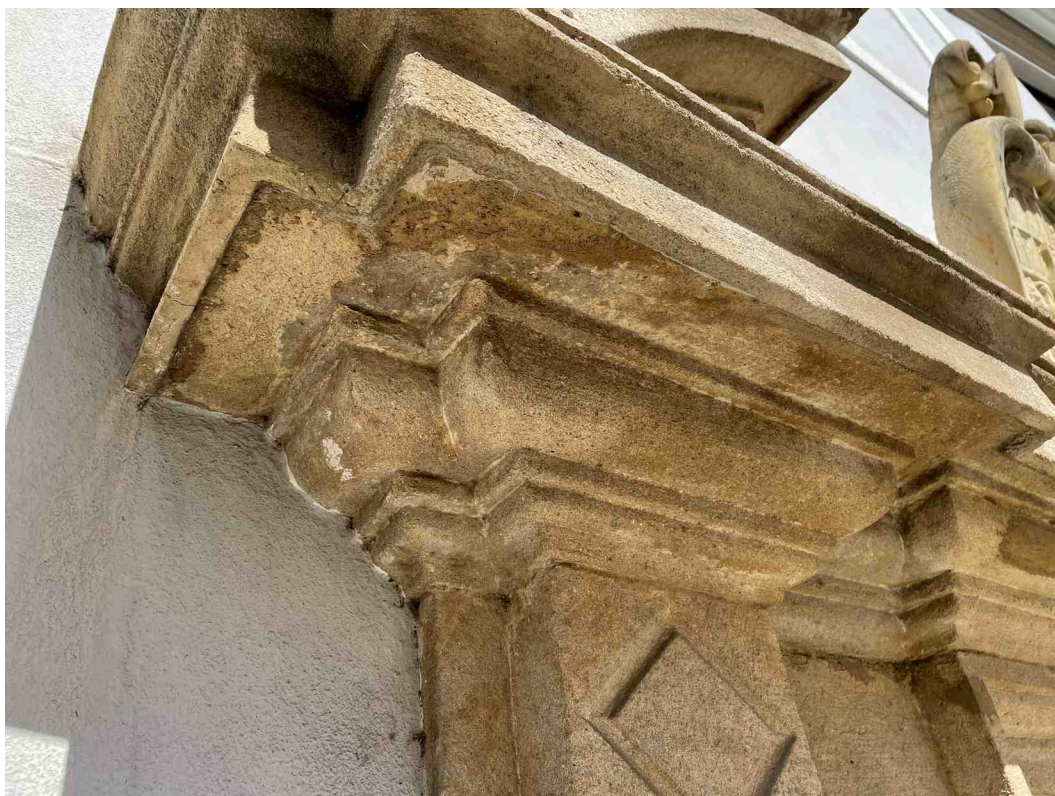
Detail soklíku pod chybějící dekorativní koulí levého segmentového
křídla frontonu - viditelná vysprávka ploch soklíku

Restaurátorský záměr
kamenný portál bývalého chlapeckého semináře
Jánská ulice, Kroměříž

Detail nároží římse frontonu - četné vysprávky profilace římse

Restaurátorský záměr
kamenný portál bývalého chlapeckého semináře
Jánská ulice, Kroměříž

Detail pohledu římsy frontonu – lokální koroze ploch pohledu
zapříčiněná kondenzací vody a tvorbou krust

Detail levé volutové nosné konzoly římsy frontonu – viditelné prokreslující se tmely ve spárování jednotlivých částí

Restaurátorský záměr
kamenný portál bývalého chlapeckého semináře
Jánská ulice, Kroměříž

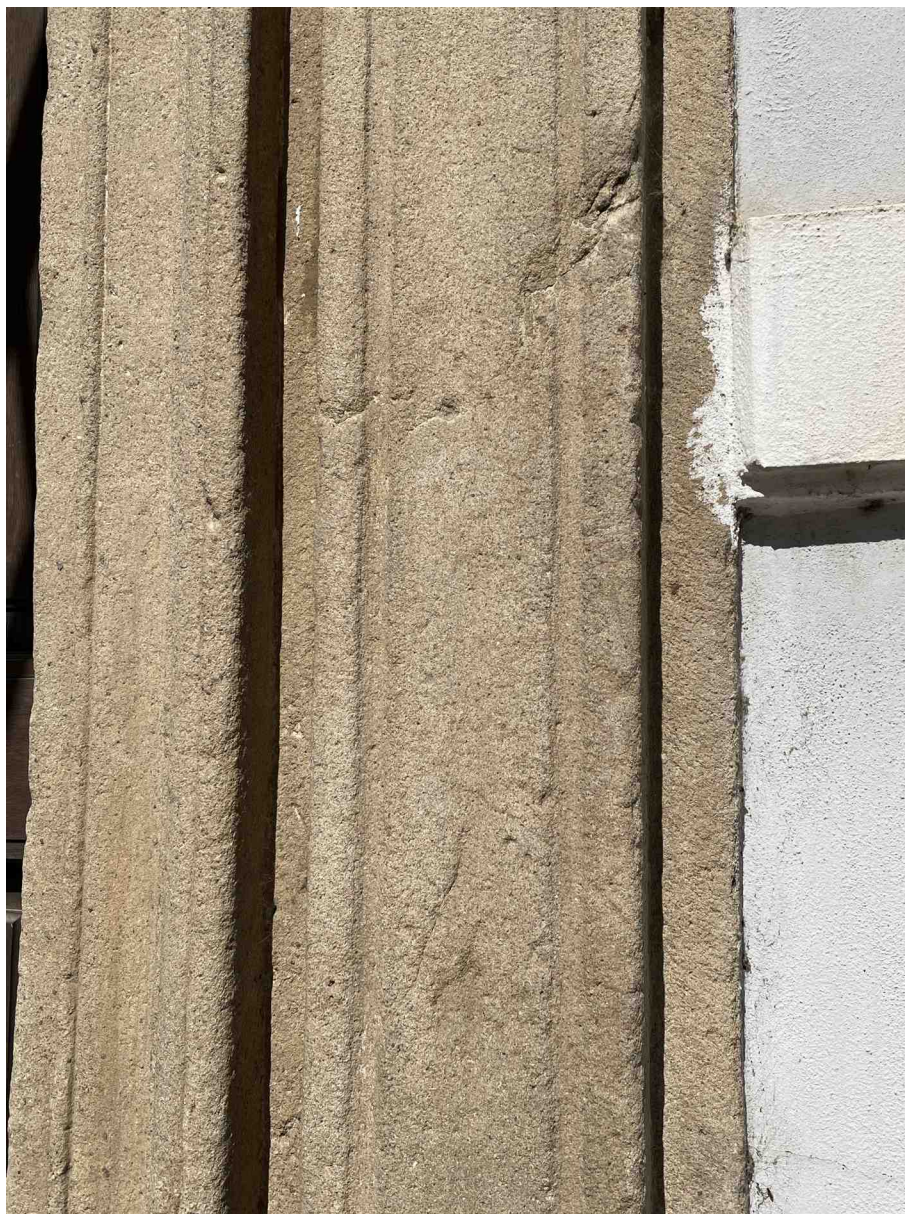

Detail pravé volutové nosné konzoly římsy frontonu – viditelné prokreslující se tmely ve spárování i ploše jednotlivých částí

Restaurátorský záměr
kamenný portál bývalého chlapeckého semináře
Jánská ulice, Kroměříž

Detail plochy pilastru a profilace ostění - viditelné prokreslující
se tmely

Detail plochy pilastru a profilace ostění – drobné mechanické
defekty v ploše pilastru

Restaurátorský záměr
kamenný portál bývalého chlapeckého semináře
Jánská ulice, Kroměříž

Detail levé soklové části ostění – dožilý kus soklíku ve styku se
schodovým stupněm – navržen na výměnu za kopii

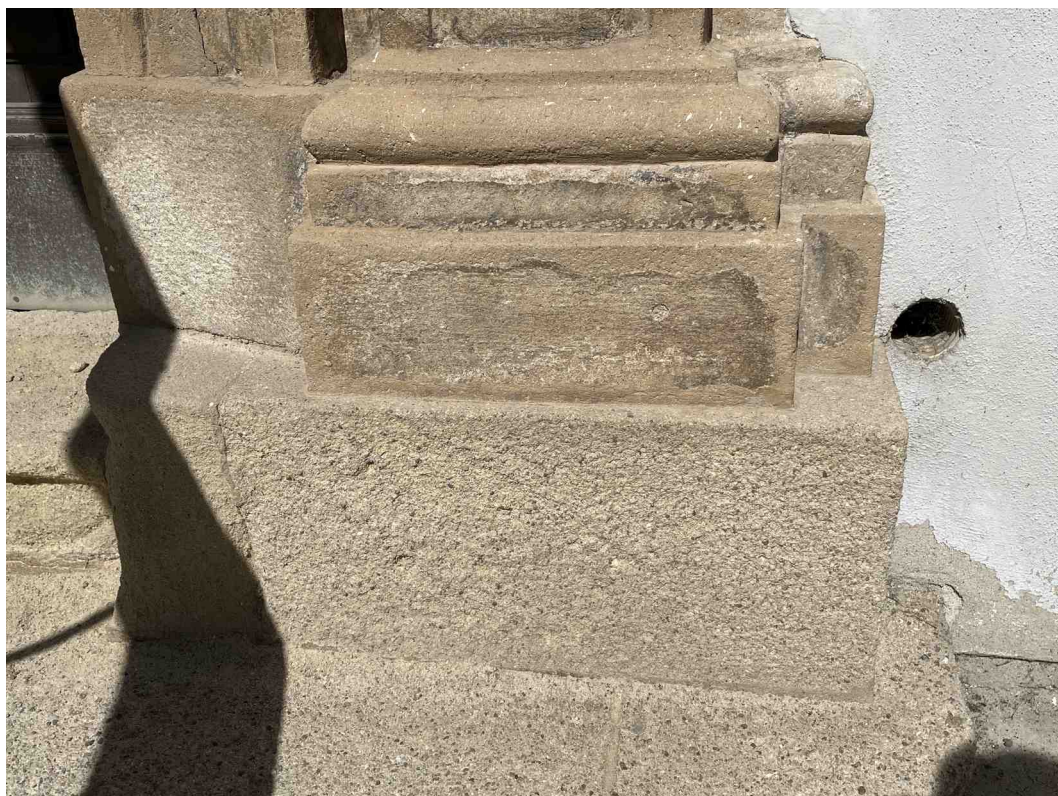

Detail levé soklové části ostění – dožilý kus soklíku ve styku se
schodovým stupněm – navržen na výměnu za kopii

Detail pravé soklové části ostění – dožilý kus soklíku ve styku se
schodovým stupněm – navržen na výměnu za kopii

Restaurátorský záměr
kamenný portál bývalého chlapeckého semináře
Jánská ulice, Kroměříž

Detail pravé soklové části ostění – viditelné masivní doplňky
profilace soklíku

Restaurátorský záměr
kamenný portál bývalého chlapeckého semináře
Jánská ulice, Kroměříž

Detaily schodových stupňů s odlomeným nárožím navrženým k doplnění
vsatkou z přírodního kamene

Místo odběru vzorku S.1 pro stanovení obsahu vodorozpustných solí
(viz protokol)

Grafická dokumentace - vyznačení materiálové skladby portálu
- vyznačení dožilých tmelů, korodovaných
povrchů a mechanických defektů

Restaurátorský záměr
kamenný portál bývalého chlapeckého semináře
Jánská ulice, Kroměříž

Materiálová skladba portálu:
Červené šrafování - hořický pískovec (kopie)
Zelené šrafování - chřibský pískovec

Restaurátorský záměr
kamenný portál bývalého chlapeckého semináře
Jánská ulice, Kroměříž

Poškození památky:

Červeně vyznačená místa - mechanické defekty, dožilé tmely,
korodované povrchy
Zelené šrafování - části navržené na výměnu a doplnění
vsatkami z přírodního kamene

Restaurátorský záměr
kamenný portál bývalého chlapeckého semináře
Jánská ulice, Kroměříž

Příloha - protokol laboratorního průzkumu